

KEO säädöshankkeen päätyöryhmän kokous 22.10.2024

Ajankohta: 22.10.2024 klo 13.00-14.30

Paikka: UM nh Konsuli, Skype-etäyhteys

Läsnä:

Juha Savolainen, UM (kokouksen puheenjohtaja)
Ramses Malaty, UM
Emmi Oikari, UM
Sanna Takala, UM
Oskar Kass, UM
Venla Voutilainen, UM
Sara Piirainen, UM
Annastiina Ali-Lekkala, UM
Sara Korpela, UM
Tanja Stormbom, UM
Sami Makkonen, UM (kokouksen sihteeri)

Kokouksessa käsitellyt asiat:

1. Kokouksen alkutoimet ja ilmoitusasiat

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

Kokoukseen on kutsuttu myös KEO-80:n uusi yksikönpäällikkö Sanna Takala ja lainsäädäntöneuvokset Tanja Stormbom ja Sara Korpela.

2. Kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia koskeva arviomuistio

Arviomuistion osa I: Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset

Nykyinen tulkintakäytäntö toimivallasta pääomakorotusten hyväksymisessä perustuu oikeuskanslerin ulkoministeriön menettelyä Afrikan kehityspankin pääomakorotuksessa koskevaan lausuntoon (OK/3005/70/2020). Tulkintakäytännön muuttuminen vaatisi uuden lausunnon oikeuskanslerinvirastosta tai uutta sääntelyä. Uutta lausuntoa olisi mahdollista pyytää esimerkiksi IDB Investin pääomakorotuksen yhteydessä. Nykytilanteessa tulee myös käteismaksuosuuden sisältävät pääomakorotukset viedä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi. Arviomuistion lausuntokierros voisi kuitenkin selkeyttää tulkintakäytäntöä.

Alatyöryhmä esitti työryhmälle, että käteismaksu ei rinnastu takuuseen tai takaukseen. Alatyöryhmä katsoo, että rinnastuvuutta tulee arvioida syntyvien vastuiden kautta, eikä käteismaksussa synny samanlaista avointa vastuuta kuin takuussa tai takauksessa.

Työryhmä katsoo, että oikeuskansleri on ulkoministeriön menettelyä Afrikan kehityspankin pääomakorotuksessa koskevassa lausunnossaan (OKV/3005/70/2020) tulkinnut valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 2 kohtaa mahdollisesti virheellisesti. Työryhmä katsoo, että pelkästään käteismaksuosuuden sisältäviä pääomakorotuksia ei tarvitsisi voimassa olevan sääntelyn puitteissa viedä valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Työryhmä päätti tuoda arviomuistiossa tämän tulkintansa, jotta oikeuskanslerinvirasto voi esittää kantansa työryhmän tulkintaan.

Keskustelussa heräsi kysymys, voitaisiinko uuden sääntelyn antamiselta välttyä talousarvioon sisällytettäviä kirjauksia muuttamalla. Tätä ei pidetty kuitenkaan mahdollisena, sillä valtioneuvoston ohjesääntö ei liity eduskunnan suostumukseen.

Työryhmä kiinnitti huomiota siihen, kenelle toimivalta säädettäisiin pääomakorotuksissa. Toimivalta voitaisiin säätää joko valtioneuvoston yleisistunnon tai ulkoministeriölle. Alatyöryhmä esitti toimivallan säätämistä valtioneuvoston yleisistunnon. Työryhmä ei kuitenkaan nähnyt tälle tarvetta. Työryhmä päätti esittää arviomuistiossa pääomakorotuksiin liittyvän toimivallan säätämistä ulkoministeriölle.

Muilta osin työryhmä yhtyi alatyöryhmän esityksiin.

Arviomuistion osa II: Kehityspoliittiset lainat ja sijoitukset

Alatyöryhmän tulkinta on, että ulkoministeriöllä on viranomaisena riittävät toimivaltaperusteet harjoittaa kehityspoliittista laina- ja sijoitustoimintaa olemassa olevan sääntelyn nojalla ilman erillissääntelyä, mutta asia liittyy tulkinnanvaraisuutta. Siksi alatyöryhmä esitti, että ulkoministeriön toimivallasta tehdä kehityspoliittisia lainoja ja sijoituksia tulisi säätää.

Keskusteltiin kehityspoliittiset lainat ja sijoitukset -instrumentin notifiointista komissiolle. Työryhmä totesi, että yksittäisten ilmoitusten sijaan kannattaa notifioida laajempi ohjelma eli instrumentti kokonaisuudessaan. Muutoin kaikki notifiointia edellyttävät sijoitukset ja lainat tulisi notifioida erikseen, mikä hidastaisi prosessia ja lisäisi hallinnollista taakkaa. Keskusteluissa työ- ja elinkeinoministeriö ei ole nähnyt merkittävää riskiä siitä, ettei komissio hyväksyisi laajemman ohjelman notifikaatiota.

Ulkoistuksista alatyöryhmä totesi, että sen tulkinnan mukaan ulkoministeriö ei ole millään tavoin riippuvainen päätöksenteossaan ulkopuolisista, eikä toimintaan arvioida sisältyvän perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä.

Työryhmä päätti edetä valmistelussa alatyöryhmän esittämällä tavalla. Työryhmä korosti hyvän hallinnon merkitystä ja painotti, että viranomaistoiminnan kannalta on keskeistä varmistua toimivansa toimivaltansa puitteissa.

3. Muut asiat

Ei käsitelty muita asioita.

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 30.10.2024.